PAPER - 2

MT

2018 1100

Seat No. | | | | | | | |

MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - PRELIM - I PAPER - II

Time : 2 Hours **Model Answer Paper** **Marks : 40**

	प्रथमः विभागः - गद्यम् ।	
उ.१	**अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**	
१.	**अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)**	
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१
१)	अन्येद्युः यात्री **साशङ्कमनसा** गङ्गानदीम् अगच्छत् ।	
२)	सूर्यकिरणैः जलस्य **बाष्पम्** भवति ।	
(ii)	कः कं वदति ?	१
	यात्री मेघं वदति ।	
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	१
	सुर्यकिरणैः नदीजलस्य क्षालनं भवति । - **असत्यम् ।**	
उ.१	**ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**	
१.	**अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)**	
(i)	उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१
	मधुरायाः माता ग्राहकमञ्चं गन्तुम् इच्छति यतः **शाकविक्रेता विधिविरुद्धम् आचरति ।**	
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।	१
	ग्राहकमञ्चः चतुःसप्तनवैकतमे संवत्सरे स्थापितः ।	
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	१
	ग्राहकहिताय ग्राहकसुखाय विक्रेतृमञ्चः स्थापितः । - **असत्यम् ।**	
२.	**पृथक्करणम् । स्तम्भपूरणम् ।**	२

वैधम्	अवैधम्
अनुज्ञापत्रम्	**त्रुटिता तुला**
ISI परिमाणानि	**प्लास्टिकस्यूतः**

उ.१ **क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**

१. **शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)**

(i) समूहेतरपदं लिखत । १

१) अरण्यम्, काननम्, शस्त्रम्, वनम् । - **शस्त्रम् ।**

२) विहगः, कातरः, अधीरः, कापुरुषः । - **विहगः ।**

(ii) विशेषण - विशेष्य - अन्वितिः । (मेलनं कुरुत) १

१) करुणार्द्रहृदयः **अर्जुनः ।**

२) अपरस्य **वृक्षस्य ।**

३) पर्णबद्धाः **निलयाः ।**

४) क्षुद्राः **जन्तवः ।**

(iii) **उपविश्य, आकर्ण्य ।** १

२. **पृथक्करणम् ।**

यथाक्रमं घटनाः लिखत ।

(i) अर्जुनस्य वनगमनम् ।

(ii) वृक्षशाखायाः छेदनम् ।

(iii) सूर्यखगस्य निवेदनम् ।

(iv) पिपीलिकानां प्रार्थना ।

द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।

उ.२ **अ) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**

१. **पृथक्करणम् ।** २

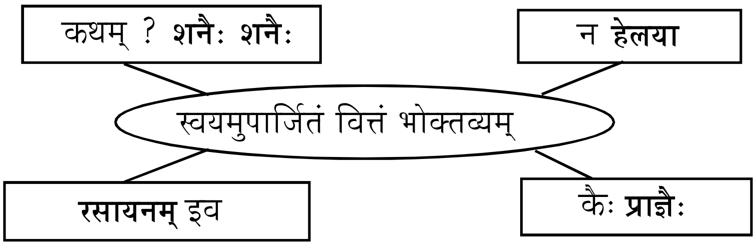

२. **शब्दज्ञानम् ।** १

पद्यांशात् पर्यायपदं चित्वा लिखत ।

i) वंशः - **वेतसः ।** ii) वृक्षाः, पादपाः - **द्रुमाः ।**

उ.२ **ब) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**

१. **अवबोधनम् ।**

पूर्णवाक्येन उत्तरत । १

उपानहौ वासः च उपवीतम् अलङ्कारं च तथा स्रजं करकम् एवं अन्यैः धृतं न धारयेत् ।

उ.२ क) **स्मरणम् ।**

सुभाषितं शुद्धं पूर्णं च लिखत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।) २

(i) धर्मार्थ**काममोक्षाणामारोग्यं मूलमुत्तमम् ।**
रोगास्तस्यापहर्तारः श्रेयसो जीवितस्य च ।।

(ii) यत्रोत्साह**समारम्भो यत्रालस्यविहीनता ।**
नयविक्रमसंयोगस्तत्र श्रीरचला ध्रुवम् ।।

उ.२ ड) **श्लोकांशान् मेलयत ।** २

(i) साम्नैव यत्र सिद्धिर्न - **तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः।**
(ii) रोगास्तस्यापहर्तारः - **श्रेयसो जीवितस्य च ।**
(iii) नयविक्रमसंयोगः - **तत्र श्रीरचला ध्रुवम् ।**
(iv) याममध्ये रसोत्पत्तिः - **यामयुग्माद्वलक्षयः ।**

तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।

उ.३ **यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।)**

अ) **नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

	षष्ठी एकवचन	प्रथमा द्विवचन	तृतीया बहुवचन
नाम	**श्रेयसः**	**नाम्नी**	**धनवद्भिः**
सर्वनाम	**अस्य**	**सर्वौ**	**अन्यैः**

आ) **क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

द्वितीयः भविष्यकालः	परोक्षः भूतकालः	प्रथमः भूतकालः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः
करिष्यामः	**उवाच**	**अशक्नवम्**	**शाम्यति**	**जानानि**	**दद्याम्**

इ) **समासाः । मेलनं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

	विग्रहवाक्यानि	समासनामानि
(i)	न्यायाय प्रासादः	**चतुर्थी तत्पुरुष समास**
(ii)	अधिकं मूल्यम्	**कर्मधारय समास**
(iii)	न आदरः	**नञ् तत्पुरुष समास**
(iv)	धेनुः च पन्नगः च	**इतरेतर द्वन्द्व समास**
(v)	स्थिता प्रज्ञा यस्य सः	**बहुव्रीहि समास**
(vi)	स्थानम् अनतिक्रम्य	**अव्ययीभाव समास**

ई)	**उपपदविभक्तिः ।**	२
	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	
(i)	**ग्रामात्** दूरं रुग्णालयम् अस्ति । (ii) स्वामी **भृत्याय** कुप्यति ।	
(iii)	अलं **कोपेन** । (iv) **अयोध्यां** प्रति भरतः गच्छति ।	
(v)	गुरुः **शिष्येभ्यः** ज्ञानं वितरति । (vi) जननी **बालके** स्निह्यति ।	
उ)	**सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)**	२
(i)	**दयाघनस्त्वम्** = दयाघनः + त्वम् । (iii) मनस्यकरोत् = मनसि + **अकरोत्** ।	
(iv)	तच्छ्रुत्वा = **तत्** + श्रुत्वा । (v) **अद्याहम्** = अद्य + अहम् ।	
(vi)	कस्मा अपि = **कस्मै** + अपि ।	
ऊ)	**सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)**	२
(i)	साधुः **एकस्मिन्** उटजे निवसति स्म ।	
(ii)	पाण्डवेषु **तृतीयः** अर्जुनः ।	
(iii)	**द्वयोः** मित्रयोः न्यायशास्त्रं प्रियमासीत् ।	
(iv)	मार्गे **पञ्च** वाहनानि सन्ति ।	
(v)	मम मातामही दिनस्य **द्विवारम्** औषधं सेवते ।	
(vi)	शाकुन्तलस्य **चतुर्थः** अङ्कः अतीव सुन्दरः अस्ति ।	
	चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।	
उ.४	**अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।**	
अ)	**वाक्यनिर्माणम् ।**	४
	कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।	
	अहं वक्तुं न इच्छामि ।	
	त्वं प्रयत्नान् करोषि ।	
	सः प्रशंसां कामयते ।	
	सा गुणवत्तां लभते ।	
आ)	**परिच्छेदपूर्तिः ।**	४
	महाराष्ट्रराज्ये रायगडः नाम सुविख्यातः दुर्गः। एकदा हिरकणी दुग्धविक्रयार्थं रायदुर्गं गन्तुम् उत्सुका । किन्तु तस्याः शिशुः अद्यापि न सुप्तः। यदा दोलारूढः शिशुः सुप्तः तदा हिरकणी **दुर्गं** प्रस्थिता । दुर्गे दुग्धविक्रयार्थं अधिकः कालक्षेपः अभवत् । सूर्ये अस्तमिते दुर्गद्वाराणि पिहितानि । आवृत्तं महाद्वारं **विलोक्य** सा द्वारोद्घाटनाय रक्षापुरुषं प्रार्थयत परं सूर्योदयसमये एव द्वारम् उद्घाटनीयम् इति **शिवभूपस्य** आज्ञाम् अनुसृत्य सः तद् न उद्घाटितवान् । अस्वस्थचित्ता सा इतस्ततः अभ्रमत्। तस्याः नयनयोः पुरतः केवलं तस्याः शिशुः आसीत् । पुत्रस्नेहेन सा एकस्मात् **तटात्** अवतरणं प्रारभत सुदूरम् उत्प्लुत्य भूमौ न्यपतत् गृहं च अगच्छत्।	
	** ** ** ** **	